

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ

*Навчально-методичний посібник
для студентів педагогічних вузів*

Укладач Т.М. Дука

Умань
2020

УДК 373.2.017:57.081.1(075.8)

О-46

Укладач:

Дука Тетяна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

Рецензенти:

Андрющенко Т. К., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійного розвитку педагогів комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Іщенко Л. В., доктор педагогічних наук, професор кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Затверджено на засіданні вченої ради факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного університету імені Павла Тичини (протокол № 3 від 21 листопада 2020 р.)

Ознайомлення дітей з природним довкіллям : навч.-метод. посіб.
О-46 для студентів пед. вузів / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Т. М. Дука. – Умань : Візаві, 2020. – 155 с.

Навчально-методичний посібник призначений для допомоги студентам під час опрацювання курсу «Ознайомлення дітей з природним довкіллям» освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта освітніх програм: Дошкільна освіта. Спеціальна освіта (логопедія), Дошкільна освіта. Початкова освіта, Дошкільна освіта. Психологія, «Методика ознайомлення дітей з природою» освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта освітньої програми Початкова освіта. Дошкільна освіта, «Теорія та методика ознайомлення дітей з природним та суспільним довкіллям» освітнього ступеня «Молодший бакалавр».

УДК 373.2.017:57.081.1(075.8)

© Дука Т. М., укладач, 2020

ЗМІСТ

Передмова.....	6
Розділ 1. Інформаційний опис навчальної дисципліни «Ознайомлення дітей з природним довкіллям».....	8
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	8
Опис навчальної дисципліни.....	11
Структура навчальної дисципліни.....	12
Теми практичних занять.....	13
Теми лабораторних занять	13
Завдання для самостійної роботи студентів.....	14
Індивідуальні завдання.....	15
Критерії оцінювання результатів навчання студентів.....	16
Розподіл балів.....	19
Шкала оцінювання: національна та ЄКТС.....	20
Розділ 2. Теоретичні та методичні аспекти дисципліни «Ознайомлення дітей з природним довкіллям».....	21
Методологічні основи ознайомлення дітей з природним довкіллям, її зв'язок з іншими науками, методи дослідження.....	21
Становлення та розвиток ознайомлення дітей з природним довкіллям.....	24
Моральне та естетичне виховання в процесі ознайомлення дітей з природою.....	42
Фізичне виховання в процесі ознайомлення дітей з природою.....	47
Екологічне виховання дітей дошкільного віку.....	48
Валеологічне виховання дітей дошкільного віку.....	52
Зміст ознайомлення дітей з природним довкіллям в закладі дошкільної освіти.....	54

Загальна характеристика змісту уявлень дітей про природу, умінь і навичок вирощування рослин, догляду за тваринами.....	57
Загальна класифікація методів ознайомлення дітей з природним довкіллям	59
Наочні методи.....	62
Спостереження у природі.....	63
Види спостережень у природі.....	65
Методика керівництва спостереженнями.....	66
Схема спостереження за об'єктами.....	67
Підготовка вихователя до спостереження.....	70
Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження.....	71
Демонстрування ілюстративного матеріалу.....	75
Вимоги до ілюстративного матеріалу, його використання.....	76
Використання технічних засобів навчання.....	79
Використання моделей.....	80
Практичні методи. Праця в природі як один з основних методів ознайомлення дошкільників з природою.....	82
Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей у природі.....	84
Види праці в природі, їх зміст у різних вікових групах.....	85
Форми організації праці дітей у природі.....	86
Нескладні досліди як метод ознайомлення дітей з природою.....	92
Використання ігор під час ознайомлення дітей з природою.....	94
Методика проведення дидактичних ігор.....	100
Словесні методи ознайомлення дітей з природою.....	103
Розповідь вихователя.....	103

Використання дитячої природознавчої літератури.....	108
Бесіди.....	112
Інспектування роботи дитячих садків з розділу ознайомлення дітей з природою.....	115
Розділ 3. Ознайомлення дітей з природним довкіллям в таблицях.....	120
Післямова	152
Список використаних джерел.....	153

Передмова

Перебудова освітнього процесу в закладах дошкільної освіти відповідно до нової концепції дошкільного виховання, використання могутнього потенціалу природи у гуманізації педагогічного процесу, підвищення уваги до вирішення завдань екологічного виховання дітей потребують посилення теоретичної і практичної підготовки фахівців дошкільної та початкової ланок освіти з ознайомлення дітей з природою. Посібник «Ознайомлення дітей з природним довкіллям» створено відповідно до чинних програм: «Дитина», «Українське довкілля», «Дитина в дошкільні роки», «Соняшник» та ін. Значної уваги у посібнику приділено висвітленню витоків основних положень методики, їх впливу на формування теоретичних обґрунтувань і практичних рекомендацій у сучасній методиці ознайомлення дошкільників з природою. Здійснення роботи по ознайомленню дітей з природою потребує глибокого усвідомлення комплексу завдань, спрямованих на використання природи для всебічного розвитку дітей.

У посібнику досить широко, з позицій сучасних педагогічних досліджень, розкриваються завдання ознайомлення дошкільників з природою.

Сучасний підхід до змісту ознайомлення з природою характеризується відсутністю жорсткої адресності щодо віку дітей, орієнтацією на формування у дошкільників досить широкого кола знань про навколишню природу: цікавих представників біоценозів лісу, лук, водойм, степу, парку тощо. Це відкриває перед майбутніми педагогами широкі можливості для творчої роботи щодо формування любові до рідного краю, екологічного виховання, основу якого складають набуті знання та практична діяльність дитини. Проведення цієї змістовної роботи вимагає від майбутніх педагогів широких знань про природу рідного краю, емоційну чутливість, зацікавленість, спостережливість дітей дошкільного віку. Лише такий педагог зуміє залишити глибокий слід у свідомості дітей, закласти фундамент екологічної культури. У процесі засвоєння курсу необхідно домогтися усвідомлення того, що ознайомлення дошкільників з природою потребує поєднання чуттєвого та раціонального у пізнанні природи, їх оптимального взаємозв'язку.

Важливо на основі розуміння пізнавальних можливостей дітей творчо використовувати різноманітну палітру наочних, практичних і словесних методів.

Сучасна концепція дошкільної освіти орієнтує на те, щоб поруч з фронтальними формами роботи ширше використовувалися індивідуальні. Організуючи щоденне спілкування дошкільників з природою, треба створювати у дітей постійну атмосферу зацікавленості, пошуку, відкриттів.

Цей посібник є спробою викладу курсів «Ознайомлення дітей з природним довкіллям» освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта освітніх програм: Дошкільна освіта. Спеціальна освіта (логопедія), Дошкільна освіта. Початкова освіта, Дошкільна освіта. Психологія; «Методика ознайомлення дітей з природою» освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта освітньої програми Початкова освіта. Дошкільна освіта; «Теорія та методика ознайомлення дітей з природним та суспільним довкіллям» освітнього ступеня «Молодший бакалавр».